

ingediend op **2075** (2023-2024) – Nr. 2  
23 april 2024 (2023-2024)

## **Verslag**

namens de Commissie voor Welzijn,  
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding  
uitgebracht door Elke Sleurs

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits

Gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg

Documenten in het dossier:

**2075** (2023-2024) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

verzendcode: WEL

---

*Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:*

*Voorzitter:* Stefaan Sintobin.

*Vaste leden:*

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

*Plaatsvervangers:*

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Emine Gül İsci.

*Toegevoegde leden:*

Lise Vandecasteele.

## INHOUD

|      |                                                                                                                                               |    |
|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I.   | Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin ..... | 4  |
| 1.   | Situering.....                                                                                                                                | 4  |
| 2.   | Algemene beleidskader.....                                                                                                                    | 4  |
| 3.   | Geschiedenis .....                                                                                                                            | 5  |
| 4.   | Milieugezondheidszorg .....                                                                                                                   | 5  |
| 5.   | Doelgroepen.....                                                                                                                              | 6  |
| 6.   | Acht principes .....                                                                                                                          | 6  |
| 7.   | Constructief en participatief traject .....                                                                                                   | 6  |
| 8.   | Doelstellingen.....                                                                                                                           | 6  |
|      | 8.1. Strategische hoofddoelstelling .....                                                                                                     | 6  |
|      | 8.2. Subdoelstellingen.....                                                                                                                   | 7  |
| 9.   | Traject na de gezondheidsconferentie van 4 december 2023 .....                                                                                | 7  |
| 10.  | Slotbeschouwingen .....                                                                                                                       | 8  |
| II.  | Bespreking.....                                                                                                                               | 8  |
| III. | Stemming .....                                                                                                                                | 9  |
|      | Gebruikte afkortingen .....                                                                                                                   | 10 |
|      | Bijlage: zie de <a href="#">dossierpagina</a> op <a href="http://www.vlaamsparlement.be">www.vlaamsparlement.be</a>                           |    |

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding besprak de gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg tijdens haar vergadering van 16 april 2024.

Artikel 18, §2, van het Preventiedecreet van 21 november 2003 bepaalt dat de door de Vlaamse Regering aanvaarde voorstellen van nieuwe of te herziene Vlaamse gezondheidsdoelstellingen ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Na afloop van de bespreking keurde de commissie de nieuwe gezondheidsdoelstellingen goed.

De presentatie van minister Hilde Crevits is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op [www.vlaamsparlement.be](http://www.vlaamsparlement.be).

## **I. Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin**

### **1. Situering**

Minister *Hilde Crevits* zegt dat op 4 december 2023 als sluitstuk van de gezondheidsconferentie Milieugezondheid de nieuwe gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg met bijbehorende strategieën en acties officieel werd voorgesteld. Deze doelstelling beantwoordt aan het door de zevende ministeriële conferentie Omgeving en Gezondheid van de WHO in Boedapest in 2023 gevraagde engagement om de uitdagingen van de huidige drievoudige planetaire crisis versneld aan te pakken. Daarbij wordt de focus gelegd op een gezond en duurzaam milieu. Met deze nieuwe Vlaamse gezondheidsdoelstelling wordt vanuit het oogpunt van het preventieve gezondheidsbeleid, gesteund door het principe 'Health in All Policies', gezocht naar mogelijke oplossingen voor de grote uitdagingen op het vlak van milieugezondheid in Vlaanderen. De minister verwijst in dat verband ook naar het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid, wat betreft de lokale besturen, de initiatieven met betrekking tot biotische factoren, de initiatieven met betrekking tot fysische en chemische factoren, de initiatieven met betrekking tot gezondheidsimpact door klimaatverandering en de verwerking van persoonsgegevens (*Parl.St. VI.Parl. 2023-24, nr. 1998/1*), dat de commissie op 26 maart 2024 goedkeurde en dat op woensdag 24 april 2024 in de plenaire vergadering besproken en hopelijk goedgekeurd zal worden.

### **2. Algemene beleidskader**

Het algemene beleidskader van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen is de commissie niet onbekend. De doelstelling Milieugezondheidszorg gaat in op de vraag in de samenleving naar een grotere bewustwording over het belang van een gezonde leefomgeving. Dat inzicht wordt gedreven door onder meer een toename in epidemiologische inzichten op het vlak van medische milieukunde, nieuwe inzichten over risicoacceptatie en nieuwe mogelijkheden voor de monitoring en surveillance van milieugerelateerde ziektelasten.

Het succes van een nieuwe gezondheidsdoelstelling wordt bepaald door gedragenheid en engagement in de samenleving. Omdat de minister het principe van 'Health in All Policies' wou onderstrepen en ook expliciet de stem van de toekomstige generaties wou horen, heeft ze aan vier adviesraden een officieel advies gevraagd: de Vlaamse Raad WVG, de Minaraad, de MORA en de Vlaamse Jeugdraad.

### 3. Geschiedenis

De aandacht voor de relatie tussen milieu en gezondheid is zeker niet nieuw. Een tragische les uit 1930, in volle industriële revolutie, was dat luchtkwaliteit belangrijk is voor de volksgezondheid. In 2018 stelde de Verklaring van Ostrava dat de luchtkwaliteit prioriteit nummer één is voor milieugezondheid in West-Europa. In 2023 werd die boodschap in Boedapest herhaald en aangevuld met aandacht voor de drievoudige planetaire crisis. Het internationale gezondheidsbeleid van de WHO vormt het eerste beleids- en toetsingskader.

De minister geeft enkele voorbeelden van hoe dat concreet naar Vlaanderen wordt vertaald. In nauwe samenwerking met het beleidsdomein Omgeving wordt er gewerkt aan een visienota over zeer zorgwekkende stoffen. Gezondheid behoort tot een van de tien kernkwaliteiten van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Recent werd het derde 'National Environmental and Health Action Plan' goedgekeurd. Op 1 december 2023 heeft de Vlaamse Regering ook het Vlaams klimaatgezondheidsplan goedgekeurd.

### 4. Milieugezondheidszorg

Milieugezondheidszorg in Vlaanderen gaat over voorkomen, vroegdetectie en interventie inzake milieugezondheidsschade. Qua timing heeft de gezondheidsdoelstelling een focus op 2030 als belangrijke opstap of tussentijdse mijlpaal om de Europese en WHO-doelstellingen te kunnen bereiken. De uitvoering van de nieuwe gezondheidsdoelstelling raakt aan vele en diverse preventieprogramma's en -methodieken van het huidige beleid. Er zijn drie grote deelgebieden: klimaatgezondheid; de kwaliteit van de leefomgeving, met specifieke aandacht voor lucht- en geluidsverontreiniging; en humaan zeer zorgwekkende stoffen.

Het preventieve gezondheidsbeleid is sterk gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en vertrekt vanuit de noden van de bevolking. Men hanteert een systemische aanpak van gezondheidsimpactanalyses waarbij het in kaart brengen van de relatie tussen bron, blootstelling, belasting en effect centraal staat. De samenstellende elementen van die relatie worden aangevuld met aandacht voor de factoren die de relatie sterk beïnvloeden, zoals leefstijlfactoren en individuele gevoeligheid. Op die manier is er ook een duidelijke verwijzing naar de andere gezondheidsdoelstellingen, waaronder de gezondheidsdoelstelling 'De Vlaming leeft gezonder in 2025'.

Het strategisch plan in de nieuwe milieugezondheidsdoelstelling gaat ook in op de succesfactoren die nodig zijn: een mandaat verankerd in wetgeving; interdisciplinaire capaciteit; een structuur voor samenwerking en overleg; participatie en communicatie; data om de juiste afwegingen te kunnen maken.

Het Departement Zorg, en dus Vlaanderen, is sterk in die systemische aanpak. De Vlaamse Regering wil dat ook zo houden. Zoals de WHO aangeeft, kan gezondheid een belangrijke governance zijn voor ander beleid.

De prioriteiten voor milieugezondheidszorg worden gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, namelijk de milieugerelateerde ziektelast, uitgedrukt in Disability Adjusted Life Years of het verwachte aantal ziektegevallen, of in euro's uitgedrukt als de directe gezondheidskosten. De top 3 in Vlaanderen wordt met fijnstof, stikstofdioxide, verkeersgeluid en een reeks hormoonverstoorders momenteel bekleed door luchtverontreiniging, geluidsoverlast en zeer zorgwekkende stoffen. De milieugerelateerde gezondheidsimpact is vaak groot.

## 5. Doelgroepen

Binnen preventieve gezondheidsbevordering en binnen de noden op het vlak van milieugezondheid is er extra aandacht voor de meest kwetsbaren in de samenleving. Bij milieugezondheid zijn dat vaak kinderen, die nog in volle ontwikkeling zijn en gezond moeten kunnen opgroeien in een veilige leefomgeving, maar ook personen met onderliggende aandoeningen of weinig financiële draagkracht, ouderen en inwoners van zorginstellingen vragen extra aandacht.

## 6. Acht principes

In de gezondheidsdoelstelling wordt gestreefd naar gezondheidswinst op bevolkingsniveau, rekening houdend met acht principes. Men hanteert daarbij de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties als opstap. Vanuit datagedreven inzichten wordt ingezet op prioriteiten, en daarbij hanteert men voortschrijdend inzicht. Men hanteert de doelstelling voor iedereen, zowel de gezonde als de ongezonde burger, maar met extra aandacht voor kwetsbare mensen. Zonder het realisme te verliezen, gaat men uit van het voorzorgsprincipe en streeft men naar een gezondheidsbeschermende en -bevorderende omgeving.

Het gezondheidsbeleid heeft zelf niet alle handvatten in handen om dat alles te kunnen realiseren, maar heeft wel een belangrijke ondersteunende en coachende functie qua milieugezondheid. Welzijn neemt zelf veel acties op zich, maar rekent duidelijk ook op de andere beleidsdomeinen, wat typisch is voor 'Health in All Policies'. Zo wil men win-winsituaties realiseren.

## 7. Constructief en participatief traject

Om deze nieuwe gezondheidsdoelstelling aan het Vlaams Parlement te kunnen voorleggen, heeft het Departement Zorg anderhalf jaar een sterk participatief traject afgelegd. Men is vertrokken vanuit interviews met enkele belangrijke sleutelactoren in milieugezondheidszorg en men heeft overlegplatformen verkend, om via workshops tot sterktes, uitdagingen en werkpunten voor het toekomstige beleid te komen. Met die input heeft men een verdiepings- en aftoetsingstraject aangevat, waaruit aanbevelingen en aandachtspunten zijn gedestilleerd, die op hun beurt opnieuw breed werden getoetst via een grote groep actoren. De input heeft uiteindelijk geleid tot een set acties, aandachtspunten en aanbevelingen. Het werd belangrijk gevonden dat de gezondheidsdoelstelling in evenwicht is met de ambities in meerjarige beleidsplannen van de andere beleidsactoren. In totaal werden meer dan zeventig organisaties betrokken.

## 8. Doelstellingen

### 8.1. Strategische hoofddoelstelling

Er wordt gekozen voor één strategische hoofddoelstelling en enkele thematisch gerichte subdoelstellingen. De hoofddoelstelling verwijst naar een stevig ambitieniveau voor milieugezondheid. Vlaanderen heeft de uitdagende en gezonde ambitie om tegen 2030 de ziektelast ten gevolge van drie omgevingsfactoren die de gezondheid het meest beïnvloeden, om te buigen in positieve zin en de ziektelast te beperken. Die omgevingsfactoren zijn klimaatverandering, geluid- en luchtverontreiniging en de zeer zorgwekkende stoffen.

Het bereiken van dat omslagpunt in milieugerelateerde ziektelast tegen 2030 laat toe om een roadmap uit te tekenen om de internationale doelstellingen 2050 te halen. Op korte termijn kan worden ingezet op quick wins, al zullen die zeker niet altijd 'easy wins' zijn. Een maatschappelijk debat, gevalideerd in het Vlaams Parlement, over de maatschappelijke aanvaardbaarheid van milieugerelateerde

gezondheidsimpact, zal belangrijk zijn. Milieu en gezondheid in de socio-economische weegschaal zijn belangrijk daarin.

Voorkomen, vroegdetectie en interventie van en bij milieugezondheidsschade zijn de kernstrategieën van het Vlaamse preventieve gezondheidsbeleid Milieugezondheidszorg. Aanvullend rekent men op een gezondheidsreflex in andere beleidsdomeinen, zoals minister Hilde Crevits al een paar keer heeft gezegd.

## 8.2. Subdoelstellingen

De drie thematische subdoelstellingen spreken de meest prioritaire milieugerelateerde gezondheidsissues aan. Tegen 2030 wordt de impact van klimaatstressoren op de volksgezondheid beperkt. Daarnaast worden klimaatacties ondersteund die blootstelling aan klimaatstressoren verminderen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar het heden, maar ook naar de toekomst. Het is belangrijk om in te zetten op zowel klimaatmitigatie met de zorgsector als leidend voorbeeld, als op klimaatweerbaarheid of klimaatadaptatie.

Er wordt evengoed ingezet op de kleine uitdagingen of uitdagingen die ogenschijnlijk slechts in de rand met klimaat te maken hebben, zoals luchtverontreiniging. Het zijn die transversale uitdagingen die toch rechtstreeks of onrechtstreeks gezondheidswinst creëren. In het Vlaams klimaatgezondheidsplan is dat als duidelijke win-winsituatie naar voren geschoven.

Er wordt tegen 2030 gestreefd naar een gezonde leefomgevingskwaliteit in Vlaanderen. De focus ligt op de geluids- en luchtkwaliteitsdoelstellingen en de bijbehorende van het gezondheidkundige ideaalbeeld afwijkende tussentijdse targets die de WHO aanstipt. Vanuit het 'One Health'-principe worden de gezondheids- en beleidsvraagstukken holistisch aangepakt. Daarbij wordt gekeken naar mens, dier, hun omgeving of de maatschappij en de interacties tussen deze elementen en hun invloed op de gezondheid. De lockdowns tijdens de coronapandemie maakten duidelijk dat kwalitatief groen in de directe omgeving daarbij een concrete positieve stimulans is. Vanuit gezondheidsoogpunt durft men dan ook expliciet de groenregel 3/30/300 aanreiken als doelstelling.

Tegen 2030 streeft men naar een aanvaardbaar gezondheidsrisico van prioritaire zeer zorgwekkende stoffen voor elke Vlaming, of het nu gaat over de cadmium-problematiek in de Noorderkempen, de pak-problematiek door houtverbranding, de PCB's nabij shredderinstallaties of de PFAS-crisis in de omgeving van de 3M-fabriek en ver daarbuiten. Hoewel een nulrisico onhaalbaar is, wordt er toch een duidelijk ambitieniveau van inzet daarop uitgesproken, in ondersteuning van de 2050-visie 'Op weg naar een veilig Vlaanderen voor zeer zorgwekkende stoffen'.

## 9. Traject na de gezondheidsconferentie van 4 december 2023

Minister Hilde Crevits duidt dat de gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg uiteraard stoelt op internationaal beleid, ingaat op maatschappelijke vraagstukken, uitgaat van een wetenschappelijk onderbouwde prioritering, participatief tot stand is gekomen, en een duidelijk ambitieniveau uitspreekt met de focus op 2030.

Het principe 'Health in all Policies' en de toekomstige generatie zijn uitermate belangrijk. In het strategisch plan bij deze nieuwe gezondheidsdoelstelling wordt ondersteunend verwezen naar bestaande transversale beleidsplannen, en werden officieel het inzicht en advies gevraagd van de vier grote adviesraden: de Vlaamse Raad WVG, de Minaraad, de MORA en de Vlaamse Jeugdraad.

De huidige inzet van structurele middelen in het preventieve gezondheidsbeleid wordt naar aanleiding van deze nieuwe gezondheidsdoelstelling concreet verhoogd

met 0,5 miljoen euro recurrent per jaar. Minister Hilde Crevits noemt dat een eerste stap, die in het huidige budgettaire kader toch een duidelijke opstap is naar extra inzet en budgettair engagement op het vlak van milieugezondheid.

## 10. Slotbeschouwingen

Eind 2023 werd twintig jaar medische milieukunde in Vlaanderen gevierd. Het momentum voor deze nieuwe gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg is er in deze postcoronaperiode en bij het naderende einde van de zittingsperiode 2019-2024 meer dan ooit. De minister verwijst naar de slagzinnen die gehanteerd werden door de WHO op de Boedapestconferentie over milieu en gezondheid in 2023: 'Think Global, Act Local – Act Now – For our Future – Health is in All Policies – One Health'.

Minister Hilde Crevits hoopt dat de commissie deze nieuwe gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg unaniem zal goedkeuren. Het vormt een stevig fundament en uitgangspunt voor een degelijke preventieve gezondheidsbevordering, op het vlak van milieu en gezondheid, in de nieuwe zittingsperiode.

## II. Bespreking

*Freya Van den Bossche* stelt dat de Vooruitfractie het goedvindt dat deze gezondheidsdoelstelling er komt en er ook extra middelen worden uitgetrokken. Milieugezondheidszorg is een van de grotere uitdagingen de komende decennia, rekening houdend met de aangetoonde immense impact van fijnstof, hitte en milieuverontreiniging tussen nu en 2050 op de gezondheid van de Vlaming. Het gaat om het verlies van levens en heel wat levensjaren.

De Vooruitfractie vindt het een goede stap, maar wijst op het gebrek aan ambitie en synergiën met andere beleidsdomeinen. De fractie stemt voor, omdat het voor haar een goede stap vooruit blijft, maar wel met de duidelijke kanttekening dat die stap te bescheiden en te klein is.

*Ann De Martelaer* kondigt aan dat de Groenfractie zich zal onthouden omdat de Vlaamse Raad WVG enkele kritische opmerkingen maakt. Volgens haar is het voorstel in het algemeen positief maar is het niet concreet genoeg en is de impact niet duidelijk.

*Koen Daniëls* vindt het oordeel van de Groenfractie opvallend. Vlaanderen is een van de eerste regio's die daar zo sterk werk van maakt. Ook wat de aanpak van PFAS betreft is Vlaanderen op dit moment koploper. De drie thema's, klimaat en gezondheid, zeer zorgwekkende stoffen en leefomgevingskwaliteit met nadruk op lucht- en geluidsverontreiniging, vindt hij belangrijk. Het is duidelijk dat Vlaanderen daarin sterk investeert, ook budgettair. Als het bijvoorbeeld gaat over asbest, stelt Koen Daniëls vast dat het op federaal niveau niet lukt om stappen te zetten om ervoor te zorgen dat individuele patiënten toch stappen kunnen zetten om te procederen.

De N-VA-fractie wil daar bewust mee omgaan, zowel vanuit het gemeenschapsdenken als vanuit de regio. Het is ook belangrijk om onderzoeksmatig de impact na te gaan van omgevingsindicatoren op de gezondheid. Voor de N-VA-fractie is het ook belangrijk om directe en indirecte gezondheidswinst te creëren. Net om die reden steunt de fractie het voorstel. De spreker vindt het jammer dat de Groenfractie zich zal onthouden.

Minister *Hilde Crevits* bedankt voor de steun. De tussenkomst van Ann De Martelaer maakt haar wat ongelukkig. Het team Preventie bij de Vlaamse overheid heeft twee

jaar aan het voorstel gewerkt en daar veel energie in gestopt. Vlaanderen is na Ierland de tweede Europese regio die naast het klimaatgezondheidsplan een dergelijk beleidsdocument heeft. De minister wijst erop dat dit pionierswerk is en dat Vlaanderen in sommige dossiers echt een voorloper is. Ze had gehoopt dat deze gezondheidsdoelstelling op groot enthousiasme en unanieme goedkeuring kon rekenen, ondanks het feit dat men zich in de pre-electorale periode bevindt.

### **III. Stemming**

De gezondheidsdoelstelling Milieugezondheidszorg wordt aangenomen met 10 stemmen bij 1 onthouding.

Stefaan SINTOBIN,  
voorzitter

Elke SLEURS,  
verslaggever

**Gebruikte afkortingen**

|          |                                                                           |
|----------|---------------------------------------------------------------------------|
| Minaraad | Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen                                      |
| MORA     | Mobiliteitsraad van Vlaanderen                                            |
| pak      | polycyclische aromatische koolwaterstof (meervoud: paks)                  |
| PCB      | polychloorbifenyyl                                                        |
| PFAS     | poly- en perfluoralkylstoffen                                             |
| WHO      | World Health Organization (= Wereldgezondheidsorganisatie)                |
| WVG      | Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid) |